

STORTINGET

Representantforslag 12 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Grunde Almeland

Dokument 8:12 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby og Grunde Almeland om en kraftinnsats for forebygging og bekjempelse av ungdomskriminalitet

Til Stortinget

Bakgrunn

Sverige er rammet av en alvorlig voldsbølge knyttet til gjengmiljøer. I løpet av svært kort tid har norsk politi opplevd flere saker som ligner på det deres svenske kollegaer har stått i lenge: Unge som rekrutteres til å utføre drap, kaste granater og begå annen alvorlig voldskriminalitet.

Det er viktig at det norske samfunnet tar riktige grep for å stanse denne urovekkende trenden og forhindre ytterligere smitte fra det som foregår i Sverige.

I møte med situasjoner som oppleves utrygge, må man sørge for at tiltakene som iverksettes, bunner i kunnskap og en helhetlig tankegang. Når frykten griper folk, er trygghet det første man søker, på bekostning av mye annet. Mange finner falsk trygghet i politi med synlige våpen og trusler om strengere straffer, også rettet mot barn og unge. Ingen kan være uenige i at innbyggerne skal føle seg trygge, men spørsmålet er om det faktisk fører til mer trygghet å utelukkende ty til strengere straffer. Forslagsstillerne mener at dette er feil medisin.

Danmark har testet ut disse strengere straffene. På 14 år har de innført fire «bandepakker» med hardere straffer som et sentralt element. Ifølge danske forskere

er det ikke strengere straffer som fører til mindre gjengkriminalitet.

Forslagsstillerne vil se på det som faktisk fungerer, og da burde hovedfokuset ligge på å redusere antallet mennesker som ender opp med å utføre kriminelle handlinger.

I 2022 utarbeidet Oslo politidistrikt rapporten «Risiko og livssammenheng for unge kriminelle i Oslo: En ustødig grunnmur for mestring» om den lille gruppen barn og unge som er registrert med gjentatt kriminalitet, herunder unge under 18 år anmeldt for fire eller flere straffbare forhold. Rapporten beskrev det som ble omtalt som en «ustødig grunnmur», og fremhevet utfordrende livshistorier, et snevert mulighetsrom og flere sammenfallende sårbarhetsfaktorer. Både mengden sårbarhetsfaktorer og alvorlighetsgraden av disse er størst for de ungdommene som har utfordringer knyttet til kriminalitet og atferdsvansker.

Forebygging av barne- og ungdomskriminalitet handler ikke bare om samfunnsvern, men også om å beskytte barn fra kriminalitetens skadevirkninger og sikre deres rettigheter til hjelp, omsorg og beskyttelse – med andre ord en trygg oppvekst. Dette krever tilstrekkelige ressurser, målrettede tiltak og en helhetlig tilnærming fra politi så vel som fra andre samfunnsaktører.

Nye rekrutteringsmetoder

Kripos har høsten 2025 sett en stor økning i forespørsler etter oppdrag om vold, blant annet i sosiale medier. Oppdragene blir fanget opp i forum som norsk politi følger med på, eller så blir de varslet av svenske myndigheter eller gjennom Europol-gruppen OTF GRIMM. I dag følger Kripos med på rundt 100 grupper og kanaler. Arbeidet startet i fjor og kalles Op Bifrost.

Det dukker stadig opp nye grupper og plattformer som politiet forsøker å få oversikt over. Før ble oppdragene lagt ut i lukkede kanaler på Telegram. Den nye trenden er at oppdrag legges ut på Instagram og Snapchat, for å nå ut til flest mulig. Ungdommer lokkes med penger, status og tilhørighet i de kriminelle gjengene.

I etterkant av granatangrepet på Bislett i september 2025 har den ene 13-åringen forklart at han var blitt lovet 30 000 kroner for angrepet mot skjønnhetssalongen i Pilestredet. Ifølge politiet skal han ha blitt rekruttert via sosiale medier.

En av de største utfordringene med de nye rekrutteringsmetodene er at oppdragene legges ut av anonyme brukere i sosiale medier. Deretter flytter de seg over til lukkede gruppesamtaler på krypterte apper som Signal. For å avverge oppdragene må politiet klare å avsløre hvem som står bak de ulike brukerprofilene.

Elin Eikrem, avsnittsleder ved Seksjon for organisert kriminalitet i Kripos, sier til Aftenposten 7. oktober 2025 at Kripos frykter at norsk politi skal komme i en situasjon der de må prioritere hvilke voldsoppdrag de skal forsøke å hindre.

Politidirektørens faglige råd inneholder anbefalinger om hvordan politiet kan møte samfunns- og kriminalitetsutviklingen for å levere den polititjenesten samfunnet trenger. I politidirektørens faglige råd for 2025 skriver politidirektøren følgende:

«En helhetlig og ansvarlig digitalisering av politiet vil gi store samfunnsøkonomiske gevinster, i tillegg til å legge grunnlag for økt trygghet og tillit i samfunnet. Det teknologiske gapet mellom kriminelle aktører og politiet vil reduseres og politiet kan benytte seg av ny teknologi på en sikrere, raskere, enklere og mer bærekraftig måte. Dette gjør at kapasitet kan frigjøres til viktig tjenesteutvikling, og bidra til at teknologi i større grad kan utnyttes som et verdiskapende virkemiddel i politiet, og med det styrke innbyggernes og samfunnets trygghet og sikkerhet.

[...]

Den akselererende teknologiske utviklingen endrer samfunnets og innbyggernes forventninger til politiets oppgaveløsning. Samtidig utnytter kriminelle denne utviklingen til å begå kriminelle handlinger. At kriminelle med store økonomiske ressurser ikke følger byråkratiske prosedyrer, lovverk eller etiske retningslinjer gjør dem svært fleksible og tilpasningsdyktige. Samlet sett bidrar dette til betydelig vekst i kriminalitet med både lavt og høyt skade- og vinningspotensial. Dette utfordrer politiets forutsetninger for å forebygge, avdekke og bekjempe kriminalitet.

I digitaliseringen av samfunnet er det derfor avgjørende at politiet utvikler seg for å kunne håndtere nye former for kriminalitet, for å sikre innbyggernes trygghet og rettssikkerhet, og for å kunne samhandle effektivt med resten av samfunnet.

[...]

Det teknologiske gapet mellom politiet og kriminelle aktører vil fortsette å øke dramatisk, så lenge ikke politiet lykkes med å digitalisere. Konsekvensen av manglende digitalisering er redusert evne til å løse sam-

funnsoppdraget.»

På denne bakgrunn mener forslagsstillerne at det bør finansieres et betydelig teknologisk løft i politiet, som skal sikre politiets evne til effektiv forebygging og bekjempelse av digital kriminalitet.

Forslagsstillerne viser til at politidirektørene i Norge og Sverige våren 2022 ble enige om å styrke samarbeidet i innsatsen mot organiserte kriminelle nettverk, noe som har ført til enda tettere samarbeid med svensk politi. Dette har gitt bedre utveksling av etterretning og sanntidsinformasjon og har avverget alvorlig kriminalitet i Norge. Det kan ikke understrekes nok hvor viktig det er med et tett samarbeid med svensk politi akkurat nå, hvor svenske kriminelle nettverk er til stede i samtlige norske politidistrikt.

Når bakmennene bak voldsoppdragene ofte sitter i utlandet og begår kriminalitet i Norge, er det også viktig med et bredere internasjonalt politisamarbeid, som strekker seg ut over Nordens grenser. Hva europeisk politisamarbeid angår, oppgir politidirektøren at samarbeidet har blitt bedre de siste årene. Han påpeker samtidig at utviklingen i EU på kriminalitets- og sikkerhetsområdet skjer raskt, og at det er krevende som tredjeland å holde tritt og å delta i nye initiativer. Forslagsstillerne mener i likhet med politidirektøren at det er behov for å styrke det operative samarbeidet med EU-byråer, som Europol og Eurojust, så langt det er mulig innenfor rammene av Norges tilknytningsforhold til EU.

Oppdragervold som kriminalitetsdriver

Rapporten «Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023» fra Oslo politidistrikt beskriver hovedfunnene fra en gjennomgang av de barn og unge som er registrert med ti eller flere anmeldelser i 2023. Det tydeligste funnet er at gruppen i stor grad består av sårbare, unge gutter. Sårbarhetene gjør seg ofte gjeldende fra ung alder. Vold i nære relasjoner, omsorgssvikt og andre betydelige utfordringer knyttet til oppvekstvilkår fremstår som det mest fremtredende funnet i gjennomgangen. Dette stemmer godt overens med det man vet fra tidligere analyser og forskning, som viser en tydelig sammenheng mellom barns utsatthet for vold og senere kriminalitetsutøvelse som ungdom.

Kriminaliteten ungdommene begår, bærer i større grad preg av vold enn det som gjelder for den registrerte kriminaliteten i aldersgruppen ellers. Gjennomsnittet for første gang de er registrert som mistenkt i en straffesak, er så ungt som 12,9 år. Laveste alder ved første registrerte anmeldelse er 9 år. Rapporten viser at 41 av totalt 55 barn og ungdommer som var registrert med ti eller flere lovbrudd i Oslo i 2023, selv har vært fornærmet i minst én straffesak, og 39 av dem i minst én voldssak. Gjennomsnittsalderen for første registrering som fornærmet i en straffesak for gruppen, er 10,5 år. To av bar-

na er registrert som fornærmet før fylte 1 år, og elleve av dem før fylte 10 år.

Et stort flertall av ungdommene i gjennomgangen har innvandrerbakgrunn, enten ved at de selv eller foreldrene har innvandret til Norge. Flere har tilknytninger til land hvor det er eller har vært krig eller konflikt, eller fra en situasjon hvor de og foreldrene kan ha med seg betydelige traumer. SSB-tall fra 2017–2022 viser også at innvandrerbarn og -ungdom er kraftig overrepresentert som ofre for mishandling i nære relasjoner, sammenlignet med barn og unge i øvrig befolkning, men også sammenlignet med de norskfødte barna med innvandrerforeldre. Innvandrergutter i 5-årsalderen er aller mest utsatt – hele fem ganger mer enn jevnaldrende gutter i befolkningen ellers.

Rapporten fra Oslo politidistrikt finner flere svakheter ved gjennomgang av sakstypene i kategorien vold i nære relasjoner. Mange av sakene er henlagt. I noen av sakene finner arbeidsgruppen som står bak rapporten, opplysninger som tilsier at det burde vært igangsatt etterforskning, uten at dette er gjort. Et av de gjentakende funnene i rapporten, er at det virker å være mangel på et helhetlig blikk på både barnet og familien som en del av etterforskningen. I dette inngår tidligere historikk, herunder relevant historikk hos familiemedlemmer.

Når det igangsettes etterforskning av vold i nære relasjoner, skjer det ofte parallelt med barnevernets arbeid. For å sikre barnet og forebygge fortsatt eller eskalerende vold er samspillet mellom politi og barnevern helt avgjørende. Siden politiets arbeid i disse sakene kan få betydelige ringvirkninger for både barnevernets og andre etaters arbeid, er det helt essensielt at politiet behandler disse sakene på en grundig måte og så langt det er mulig avdekker og straffefølger vold i nære relasjoner der det er grunn til det.

For å legge et godt grunnlag for positiv påtaleavgjørelse er det viktig at det gjøres en grundig jobb i initialfasen av sakene. Det er viktig at sentrale bevis sikres, og at partene og vitnene i saken avhøres raskt. Det må også innhentes relevant informasjon fra andre offentlige etater, som skole, barnehage, barnevern og helsevesen, dersom det kan belyse saken. I rapporten understrekes viktigheten av at etterforskningen har et helhetlig blikk på familien.

Forslagsstillerne mener at den klare sammenhengen mellom barns utsatthet for vold og senere kriminalitetsutøvelse illustrerer viktigheten av å prioritere saker om vold i nære relasjoner høyt. Etter forslagsstillerens syn er det åpenbart at økt prioritering av disse sakene fordrer økt ressurstilførsel til både politi og påtalemyndighet.

Tryggere hjem for barn i sårbare livssituasjoner

For de aller fleste barn er den beste hjelpen de kan få, den de kan få i sin egen familie. Dette gjelder også for

barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. I rapporten «De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt» (2025) fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, peker Storberget-utvalget på at hjelpe- og behandlingstiltakene som har best dokumentert effekt, er for lite utbredt og ikke er godt nok tilpasset alle barn i målgruppen.

«Multisystemic Therapy – Child Abuse and Neglect» (MST-CAN) er et intensivt behandlingstiltak som retter seg mot familier der foreldrene utøver vold og/eller annen omsorgssvikt mot barn i alderen 6–18 år. Gjennom å arbeide systematisk og målrettet med foreldrenes egne vansker, familiens omsorg for hverandre, foreldrenes oppdragelsespraksis samt kontakten med familiens sosiale nettverk er målet å skape et vedvarende trygt og utviklingsstøttende miljø for barna. Tiltaket har gode resultater internasjonalt. En pilotstudie i Norge viste positive resultater også seks måneder etter endt behandling.

I dag er det barnevernstjenestene som kan tilby MST-CAN. I Norge tilbyr kun tre barnevernstjenester tiltaket: Bærum kommune (dekker også Asker), Stord kommune (dekker også Haugesund, Utsira, Karmøy og Bokn) og Horten kommune (dekker også Larvik og Tønsberg).

Storberget-utvalget foreslår at Bufdir sammen med NUBU og BFE gis i oppdrag å utvikle en plan for utbredelse, implementering og evaluering av MST-CAN-team i alle Bufetats regioner samt i Oslo kommune. Utvalget mener at det bør sees hen til erfaringene fra de tilbude- ne som allerede er etablert, og understreker at opprettelsen av tilbud i regi av Bufetat ikke er til hinder for at kommunene oppretter og drifter tiltaket. Forslagsstillerne deler Storberget-utvalgets syn på at MST-CAN bør på plass i alle Bufetats regioner og Oslo så raskt det lar seg gjøre.

Stanse systematisk underfinansiering av barnevernet i Oslo

Barnevernstjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd. Barnevernet er delt mellom kommunalt nivå (førstelinetjenesten) og statlig nivå (andrelinjetjenesten). Mens det kommunale barnevernet blant annet har ansvar for å foreta undersøkelser av barnet og barnets situasjon samt å iverksette og følge opp barn i tiltak, skal det statlige barnevernet ved Bufetat bistå den kommunale barnevernstjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet. Bufetat har også ansvar for at det til enhver tid finnes et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert fosterhjems- og institusjonstilbud, slik at barn i sårbare livssituasjoner kan bli

godt ivaretatt utenfor hjemmet på det tidspunktet de har behov for det.

Frem til 2004 hadde fylkene ansvaret for andrelinjetjenesten i barnevernet. I 2004 ble dette omgjort, da det ble etablert fem statlige barnevernsregioner organisert i Bufetat, som overtok ansvaret fylkene hadde hatt frem til da. Etter et enstemmig vedtak i Oslo bystyre ba Oslo om å få fortsette å ha ansvaret for andrelinjetjenesten selv. Da endringen med etableringen av de fem barnevernsregionene ble vedtatt, fikk Oslo beholde ansvaret.

Helt fra starten i 2004 har Oslo vært underfinansiert for sitt ansvar for andrelinjetjenesten i barnevernet. I årene 2004–2015 ble tilskuddet til andrelinjetjenesten i Oslo i hovedsak kun prisjustert, mens bevilgningen til Bufetat i tillegg til prisjustering også ble styrket i flere runder, blant annet som følge av vekst i barnetall og ulike satsinger. Først i 2016 ble tilskuddet til andrelinjetjenesten i Oslo justert for vekst i barnebefolkningen. Etter dette har Bufetat blitt styrket i flere runder, uten at andrelinjetjenesten i Oslo har blitt styrket tilsvarende.

Helt siden barnevernsreformen i 2004 og frem til i dag har det kommet mange henvendelser til departementene om at tilskuddet til Bufetat har vokst, mens tilskuddet til Oslo kun har blitt kompensert for lønns- og prisvekst. Underdekningen har også vært tatt opp uformelt i en rekke politiske sammenhenger.

18. oktober 2024 vedtok KS Storbymnettverk en resolusjon med følgende uttalelse:

«Det er ikke akseptabelt at Regjeringen i budsjettforslaget for 2025 unnlater å øke midlene til institusjonsbarnevernet i Oslo kommune når man øker midlene til institusjonsbarnevernet i resten av landet, hvor dette er statlig. Økningen til det statlige barnevernet er begrunnet ut fra forhold og behov i barnevernet som er nasjonale, der Oslo har de samme utfordringer og behov som landet ellers.»

Ved behandlingen av tilleggsbevilgningen til Bufetat i november 2024 slo flertallet i familie- og kulturkomiteen fast at Oslo skal ha en likeverdig finansiering med de andre barnevernstjenestene i landet, inkludert Bufetat. Forslagsstillerne viser til at Venstre her påpekte at Oslo kommune har vært underfinansiert for sitt helhetlige ansvar over lang tid, og at begrunnelsene for de siste års økte bevilgninger til Bufetat også gjelder Oslo, uten at dette har vært hensyntatt. Ulikheten i finansieringen av Bufetat og Oslo kommune har som konsekvens økt.

Senest før sommeren 2025, i forbindelse med familie- og kulturkomiteens behandling av endringer i barnevernsloven (kvalitetsløftet i barnevernet), påpekte Venstre i Innst. 524 L (2024–2025) at underfinansieringen av Oslos barnevern fortsatt ikke er rettet opp i.

Forslagsstillerne mener det er på høy tid å sørge for likeverdig finansiering av Oslos andrelinjetjeneste i bar-

nevernet og Bufetat. Forslagsstillerne vil i den forbindelse understreke at når mindreårige begår lovbrudd, er det i all hovedsak barnevernet, ikke politiet, som skal følge dem opp. Barnevernsloven gir hjemmel for at barneverns- og helsenemnda kan treffe vedtak om opphold i institusjon uten samtykke dersom barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare i form av alvorlige eller gjentatte lovbrudd. Formålet med oppholdet skal være barnevernsfaglig behandling for å endre barnets atferd. Oslos andrelinjetjeneste i barnevernet spiller derfor, på lik linje med Bufetat, en sentral rolle i å forebygge og bekjempe ungdomskriminalitet.

Etablere flere barnevernsinstitusjoner med forsterket tverrfaglig innslag

Forslagsstillerne viser til at Storberget-utvalget i sin rapport peker på at barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, ikke får virksomme hjelpetiltak, og at mange av dem ikke kan ivaretas godt nok innenfor dagens institusjonstilbud. Bufdir beskriver at noen barn som bor i barnevernsinstitusjon, begår alvorlige seksuelle overgrep eller utøver alvorlig vold. I 2021 vurderte Bufdir at det er utfordrende, og noen ganger umulig, å gi gode nok rammer til disse barna i eksisterende barnevernsinstitusjoner. Også Barnevernsinstitusjonsutvalget la til grunn at ikke alle barn som begår alvorlig kriminalitet og utøver vold, kan gis et forsvarlig tilbud på institusjon. Storberget-utvalget viser til at Bufetat i noen få tilfeller har vurdert at de må si nei til å ta imot barn på barnevernsinstitusjon av hensyn til sikkerheten til øvrige beboere og ansatte. Dette har hovedsakelig vært ved akutt behov for institusjonsplass til barn med høy voldsrisiko.

Forslagsstillerne viser videre til at mange av dagens institusjoner er lokalisert i ordinære bolighus, som ikke er egnet for å håndtere barn med høy risiko eller til å ivareta sikkerheten til beboere og ansatte. Enkelte institusjoner er utformet med egne adskilte rom, hvor man kan ta barnet ut av fellesskapet dersom det utsetter seg selv eller andre for fare, andre ikke. Noen har ordinære vinduer som kan åpnes av barna som bor der. Det innebærer en risiko for at barna knuser vinduene og bruker glasset som våpen eller rømmer gjennom vinduene. Andre har sikkerhetsglass som ikke kan knuses, og noen har vinduer som kan låses. Storberget-utvalget påpeker at institusjonsbyggene som er utformet slik at barnet kan tas ut av fellesskapet, i mindre grad bruker fysisk makt overfor barna som bor på institusjonen. Forslagsstillerne vil understreke viktigheten av å bygge eller ta i bruk egnede lokaler for å minimere bruk av fysisk makt overfor barna.

Forslagsstillerne viser til at Stortinget for 2025 har bevilget 20 mill. kroner til å pilotere et institusjonstilbud i barnevernet med forsterket tverrfaglig innslag,

rettet mot barn som har vedtak om opphold i institusjon etter å ha begått alvorlige eller gjentatte lovbrudd. Som en del av tilbudet skal det etableres et ressursteam som skal sørge for samarbeid med skole, helse og barnets familie. Teamet skal både kartlegge og mobilisere ressurser i familie og nettverk og etablere samarbeid med andre tjenester. I tillegg er det lagt opp til økt bemanning i institusjonen. Forslagsstillerne mener at det er behov for å etablere flere barnevernsinstitusjoner med forsterket tverrfaglig innslag, i dertil egnede bygg, og da særlig i områder med høyest konsentrasjon av barn som begår alvorlige eller gjentatte lovbrudd, som Oslo.

Utrulling av Oslo-modellen for én-til-én-oppfølgning i hele landet

Bak hver enkelt ungdom med høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd skjuler det seg ofte en historie med kompleks problematikk knyttet til faktorer som rus, sosial eksklusjon, sosioøkonomiske utfordringer, lav skoledeltakelse, psykiske og fysiske helseutfordringer, skjøre relasjoner og omsorgssvikt. Derfor er det viktig at laget rundt barnet er bredt sammensatt av de riktige og viktige aktørene i den unges liv. Representanter fra politi, skole, helsevesen og barnevern må jobbe sammen for å styre ungdommen vekk fra en kriminell løpebane. Og de må lytte til ungdommens egne ønsker om hjelpetiltak.

Allerede i 2023 pekte Venstre i Dokument 8:13 S (2023–2024) på at det er behov for en særlig forebyggende innsats som rettes inn mot de unge som er i risikogruppen for å bli trukket inn i kriminelle miljøer. Hvis man skal stoppe tilstrømningen til de kriminelle miljøene, må man få tak i disse ungdommene. Derfor foreslo Venstre tett oppfølging av ungdommer som står i fare for å begå alvorlige lovbrudd, blant annet ved én-til-én-oppfølgning av og tverrfaglige team rundt disse ungdommene.

I juni 2025 lanserte Venstre-byråden for sosiale tjenester i Oslo den såkalte «Oslo-modellen for én-til-én-oppfølgning» for unge i aldersgruppen 12–18 år som er registrert for gjentatt kriminalitet, og/eller som det er knyttet stor bekymring til om involvering i kriminalitet.

Oslo-modellen bygger på erfaringer fra ordningen med tett oppfølging av unge i syv bydeler, som SaLTo-oppfølgningen i Groruddalen og innsatsen Aktive drenge i København. Én-til-én-oppfølgning skal være tett knyttet til det lokale SaLTo-samarbeidet, der bydelstjenester, politi og skole er hovedaktører.

Aktive drenge har vist at tiltak basert på ungdommens eget ønske om hjelp og endring gir gode resultater. Dette bekreftes også av erfaringer fra Oslo, hvor medvirkning og frivillighet har vært sentrale faktorer for å oppnå varige endringer. Når ungdom selv ønsker å del-

ta, styrkes både motivasjon og effekt av tiltakene. Utviklingen av Oslo-modellen for én-til-én-oppfølgning er derfor basert på prinsipper om frivillighet, nærmiljøssamarbeid og meningsfull aktivitet. Mange ungdommer som begår gjentatt kriminalitet, har familier med sosiale, økonomiske eller emosjonelle utfordringer. Tiltak rundt ungdom og familien skal inngå i en koordinert helhet.

Målet er å sikre tidlig innsats og riktig støtte, slik at ungdom og deres familier får hjelp til å snu en negativ utvikling. Samtidig skal innsatsen bidra til å styrke ungdommens egne ressurser, bygge rammer for mestring og deltakelse og legge til rette for varige endringer og sosial inkludering. Hovedregelen er at tiltaket skal nå unge i alderen 12–18 år, men det kan gjøres vurderinger om å utvide aldersgruppen der det er hensiktsmessig.

Én-til-én-oppfølgning tilbys utvalgte ungdommer, der en dedikert ansatt følger opp den enkelte ungdom. Oppfølgingen skal være helhetlig og skreddersydd den enkeltes behov og foregå på ungdommens egne arenaer. Foresatte og familie skal inkluderes aktivt i oppfølgingen.

Den individuelle oppfølgingen skal inngå i en helhetlig tiltakskjede for å fremme positiv utvikling og redusere kriminalitet. Én-til-én-oppfølgningen må ses i sammenheng med andre tiltak. Skole og opplæring vil være en sentral del av den samlede innsatsen.

Omfanget av én-til-én-oppfølgningen vil variere ut fra individuelle behov, utfordringer, ressurser og mål. Oppfølgingen skal være arenaflexibel og én-til-én-oppfølgeren har fleksible arbeidstider for å sikre økt tilgjengelighet. Som hovedregel skal det være daglige treff mellom ungdommen og oppfølgeren, i tråd med den enkelte ungdoms individuelle plan. Planen vil avklare hvor mye oppfølging ungdommen skal få, hva oppfølgingen skal inneholde, og hvilke tiltak som skal settes inn. Innholdet i oppfølgingen skal være målrettet og ta utgangspunkt i ungdommens behov og målsettinger, med særlig vekt på sentrale områder som skolegang, deltakelse i fritidsaktiviteter og øvrig struktur i hverdagen.

Forslagsstillerne viser videre til vedtak nr. 472 (2024–2025), som lyder slik:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 initiere tiltak for å realisere flere kommunale samarbeidsprosjekter for én-til-én-oppfølgning av unge i faresonen for kriminalitet.»

Forslagsstillerne mener det i langt større grad enn dette vedtaket tilsier, er behov for å forplikte regjeringen til å sørge for tilstrekkelig finansiering av tiltakene. Forslagsstillerne mener også at det er formålstjenlig at kommuner som ennå ikke har opprettet slike tiltak, får anledning til å dra nytte av erfaringer kommuner som allerede er i gang med én-til-én-oppfølgning, har gjort

seg, og strukturer de har opprettet. Forslagsstillerne foreslår derfor at regjeringen utarbeider en plan for utrulling og langsiktig finansiering av Oslo-modellen for én-til-én-oppfølging av barn som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd i resten av landet.

Én-til-én-oppfølging av ungdom har vist seg å være kostbart, men svært effektivt. Oslo-byrådet femdoblet bevilgningen til tiltaket i tilleggsinnstillingen til Oslo-budsjettet for 2025. Enn så lenge har regjeringen ikke utvist tilstrekkelig vilje til å finansiere slik oppfølging fra nasjonalt hold. Forslagsstillerne viser til at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2025 satte av 12 mill. kroner til én-til-én-oppfølging i årets tre siste måneder, som skulle fordeles ut på tre storbyer – riktignok med lovnader om å oppjustere beløpet i 2026. Til sammenligning satte Venstre i sitt alternative statsbudsjett for 2025 av 200 mill. kroner for å igangsette én-til-én-oppfølging i tre utvalgte politidistrikter. Venstre har flere år på rad etterspurt et kostnadsanslag fra Finansdepartementet over utrulling av én-til-én-oppfølging, uten at departementet har kunnet gi et svar. Dersom slik oppfølging skal rulles ut over hele landet, vil kostnadene trolig også langt overstige 200 mill. kroner.

Bufferkapasitet innen psykisk helsevern

Forslagsstillerne mener at det er behov for å sikre en bufferkapasitet innen psykisk helsevern som gjør at ungdommer som står i fare for å begå alvorlige lovbrudd, får den hjelpen de trenger, når de trenger det.

Tverrfaglig helsekartlegging for barn, der barnevernstjenesten vurderer omsorgsovertakelse, er nedfelt i barnevernsloven fra 1. januar 2023. For barn som ikke omfattes av tverrfaglig helsekartlegging, og hvor det er høy risiko for skjevutvikling, mener forslagsstillerne at det må settes av og finansieres en bufferkapasitet innenfor psykisk helsevern til kartlegging av psykisk og fysisk helse for barna i målgruppen.

Etter forslagsstillerne syn bør det utarbeides et omforent kartleggingsbatteri med tilhørende oversikt over aktuelle tiltak til bruk i denne typen saker. Det bør også vurderes om inntakskriteriet i spesialisthelsetjenesten skal endres, slik at denne gruppen barn og unge får en høyere prioritet.

Statlige retningslinjer for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Da ungdomsstraff og ungdomsoppfølging ble innført i 2014, valgte lovgiver en modell som flyttet en stor del av ansvaret og den økonomiske belastningen fra staten over til kommunale og regionale tjenester, som skole, barnevern, helse, rus og rehabilitering.

Da justiskomiteen behandlet Prop. 139 L (2022–2023) Endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for

ungdom og varetekt med elektronisk kontroll), som inneholdt en rekke forslag til endringer i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, påpekte flere høringsinstanser, deriblant Barneombudet, at mange kommuner mangler gode tilbud til unge lovbyggere, og at kommunens ansvar ikke er synliggjort i regelverket og styringen av tjenestene.

Nordlandsforskning sin følgeevaluering viser stor variasjon i hvilke tiltak som er tilgjengelige, og som kan inngå i straffereaksjonene. Store ulikheter i innholdet gjør at unge lovbyggere rundt om i landet ikke har like muligheter til å ta tak i bakenforliggende årsaker og komme seg ut av en negativ utvikling.

Barneombudet trakk i sitt høringsvar frem at mangelen på spesialiserte hjelpetiltak for ungdom med utfordringer knyttet til vold, rus og skadelig seksuell atferd er særlig bekymringsfull, spesielt fordi disse lovbruddene er blant de hyppigste blant målgruppen for disse straffereaksjonene.

Forslagsstillerne mener at det er et presserende behov for å få på plass statlige retningslinjer for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, med mål om å sette kommuner over hele landet i stand til å fylle ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med differensiert innhold av høy kvalitet, tilpasset den enkelte ungdoms behov.

Opprettelse av flere avhopperprogrammer for unge lovbyggere

Forslagsstillerne mener at det også er svært viktig å gi unge lovbyggere som allerede har begått alvorlig og gjentatt kriminalitet, en vei ut av en kriminell løpebane. Det å bryte ut av et kriminelt nettverk kan oppleves svært krevende, og gode støttespillere på veien ut kan være helt essensielt for å lykkes.

For noen handler det om å bryte ut av en gjeng i nærmiljøet. For andre melder behovet for hjelp seg når man er i ferd med å avslutte soningen av en straff og skal stable et nytt liv på beina utenfor murene etter endt soning. Noen vil trenge hjelp med å skaffe seg bolig. Andre vil starte på en utdanning, mens andre igjen trenger hjelp med å få seg en jobb. Uansett behov er det viktig at de som ønsker hjelp, har noen å henvende seg til, som selv kan bistå dem eller sette dem i kontakt med relevante hjelpeinstanser.

Forslagsstillerne viser til at avhopperprogrammet EXIN i Oslo er et tiltak som retter seg mot unge voksne mellom 18 og 30 år som ønsker en vei ut av kriminalitet, kriminelle nettverk og gjenger. Kriminalomsorgen og Oslo politidistrikt er viktige samarbeidspartnere. EXIN har vært en suksess, og pågangen er stor. EXIN har derfor blitt sikret permanent finansiering av Oslo-byrådet.

Forslagsstillerne mener at det er behov for å styrke eksisterende og opprette flere avhopperprogrammer for unge lovbytere.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen finansiere et betydelig teknologisk løft i politiet som skal sikre politiets evne til effektiv forebygging og bekjempelse av digital kriminalitet, og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag for å sikre dette.
2. Stortinget ber regjeringen styrke det operative samarbeidet med EU-byråer, som Europol og Eurojust, så langt det er mulig innenfor rammene av vårt tilknytningsforhold til EU.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for høyere prioritering og økt tilgang på ressurser hos politi og påtalemyndighet, til etterforskning av og tiltak knyttet til vold i nære relasjoner.
4. Stortinget ber regjeringen opprette MST-CAN (Multisystemic Therapy – Child Abuse and Neglect) i alle Bufetats regioner og Oslo.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for likeverdig finansiering av Oslo kommunes andrelinjetjeneste i barnevernet og Bufetat.
6. Stortinget ber regjeringen etablere flere barnevernsinstitusjoner, også i Oslo, med forsterket tverrfaglig innslag, i dertil egnede bygg, rettet mot barn som har vedtak om opphold i institusjon etter å ha begått alvorlige eller gjentatte lovbrudd.
7. Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utrulling og langsiktig finansiering av Oslo-modellen for én-til-én-oppfølgning av barn som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, i hele landet.
8. Stortinget ber regjeringen sikre kapasitet innen psykisk helsevern for å kartlegge psykisk og fysisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd.
9. Stortinget ber regjeringen utarbeide statlige retningslinjer for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, med mål om å sette kommuner over hele landet i stand til å fylle ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med differensiert innhold av høy kvalitet, tilpasset den enkelte ungdoms behov.
10. Stortinget ber regjeringen styrke eksisterende og opprette flere avhopperprogrammer for unge lovbytere.

13. oktober 2025

Abid Raja

Guri Melby

Grunde Almeland

